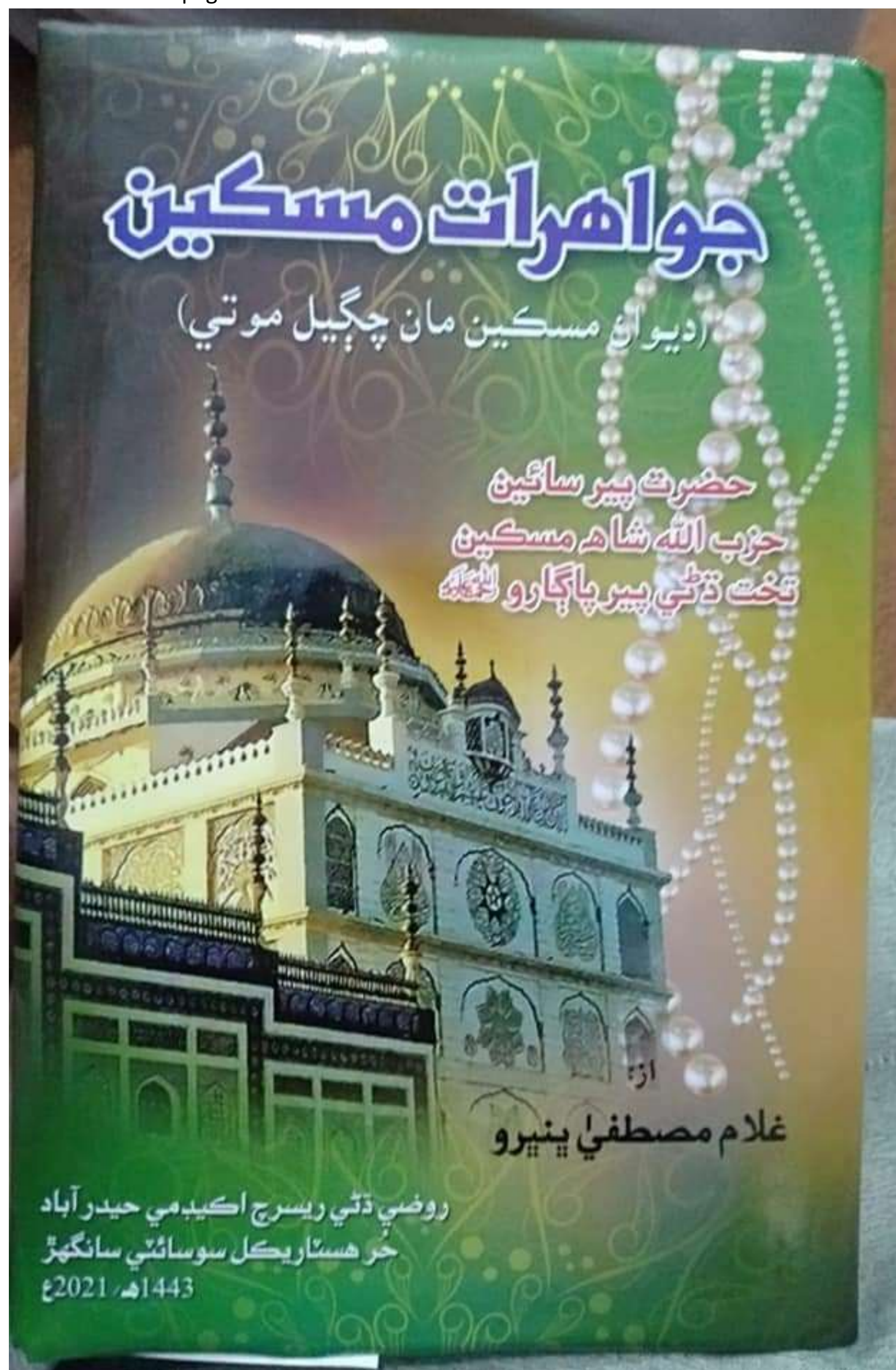
Divan Miskeen 7 pages title contents

صد ہزاراں بلبلاں، مسکین مدحت می کند
زانکہ تُو گلرستۂ، از گلبنِ پیغمبری

اي مسڪين نبي پاڪ صلي الله عليه وسلم سان نسبت ۽ محبت سببان لکين ثنا خوان تنهنجي مدح ڪري رهيا آهن. ڇاڪاڻ تہ تون نبوي خاندان جي سلسلي جو تر و تازه گل (چشم و چراغ) آهين.

روضي ڌڻي ريسرچ اڪيڊمي حيدرآباد
حُر هسٽاريڪل سوسائٽي سانگھڙ
1443هہ، 2021ع

فهرست

پيش لفظ غلام مصطفيٰ پنيرو 9

حصو پهريون

مقدمو

1. عشق ۽ محبت: 15
2. شاعري ڇا آهي؟ ان جي ضرورت ۽ بنياد بابت 17
3. شاعري جا قسم ۽ ان جو استعمال: 18
4. هڪ باڪمال شاعر ۽ ان جو ماحول: 18
5. هڪ شاعر ۽ خطيب ۾ فرق: 20
6. شاعر جي شاعري ۽ ان جي شخصيت: 21
7. هڪ سنو شعر ۽ ان جي پرک: 21
8. محاڪات جي تعريف؛ 23
9. تخيل جي تعريف: 24
10. تشبيهه ۽ استعارو: 25
11. جدت ۽ لطف ادا: 25
12. حسن الفاظ ۽ سادگي ادا: 26
13. فارسي شاعري ان جا اهم مضمون ۽ خصوصيتون: 27
14. فارسي شاعري جو عاشق ۽ معشوق: 28
15. عشق مجازي ۽ امرد پرستي بابت صوفيانه طريقه ڪار: 29
16. فارسي شاعري جو رقيب: 32
17. فارسي شاعرن جي اخلاق جي علمبردارن خلاف سخت ڪلامي: 33
18. شراب، مئي ۽ جام جو فارسي شاعري سان تعلق: 34
19. شاعري ۽ تصوف: 36
20. صوفين جي مجازي رنگ ۾ شاعري جو سبب: 36

21. تشبيهي انداز ۾ نعتيہ شاعري ڪرڻ: 37
22. رندي صوفيانہ شاعري سمجهڻ جو معيار: 38
23. غزل شاعري جي معنيٰ ۽ مفهوم: 39
24. غزل جو موضوع ۽ گهاڙيٽو: 42
25. غزل جي هيئت ۽ ان جون خصوصيتون: 44
26. فارسي غزل ديوان حافظ کان ديوان مسڪين تائين: 45
27. پير سائين حزب الله شاهہ جي عملي زندگي: 46
28. ان دور ۾ سنڌ جي فارسي شاعري: 48
29. پير سائين حزب الله شاهہ مسڪين جي غزل شاعري: 50
30. پير سائين جي شعري محفلن جا سينگار: 53
31. حسن شعر جي داد ۽ ياد جي روايت: 57
32. تخلص "مسڪين" اختيار ڪرڻ: 58

حصو ٻيو

ڪتاب جو متن

باب (1) بارگاهہ بي نياز ۾ مناجات 63
باب (2) وحدت سنڌي وير 64
باب (3) ذات حق جي حقيقت بابت 66
باب (4) حقيقت محمدي جي بيان ۾ 67
باب (5) ٻنهي جهانن جا سردار 68
باب (6) ٻنهي جهانن جو سهارو 69
باب (7) محبوب ڪريم جو جمال مبارڪ 71
باب (8) محبوب ڪريم سان محبت جي نسبت 74
باب (9) محبوب ڪريم جي ڪمال جي جهلڪ 75
باب (10) معراج شريف بابت 76
باب (11) قيامت ڏينهن محبوبي شان 78
باب (12) محبوب ڪريم جو ديدار نصيب ٿيڻ 81
باب (13) چئن يارن ۽ پنجتن پيارن جي صفت ۾ 82
باب (14) اهلبيت سان قربت 84

باب(15) پيران پير شيخ عبدالقادر جي مدح ۾ 86
باب(16) پير سائين علي گوهر شاهہ ٻنگلي ڏٽي جي مدح ۾ 86
باب(17) عارف جي صفت ۾ 87
باب(18) صاحب دل ۽ صاحب نظر صوفي 88
باب(19) درويش ۽ درويشي جي صفت ۾ 91
باب(20) مجذوب ۽ مست 92
باب(21) ملامت جا صاحب صوفي 94
باب(22) اندر اجارڻ بابت 95
باب(23) راهِ حق جي طلب ۽ طالب 97
باب(24) مرشد ڪامل بابت 100
باب(25) مريد ۽ مراد بابت 105
باب(26) استاد جي عظمت 108
باب(27) محبت جي بيان ۾ 109
باب(28) عشق جي بيان ۾ 113
باب(29) عاشق جي بيان ۾ 119
باب(30) معشوق يا محبوب بابت 124
باب(31) رقيب بابت 137
باب(32) درد جو داستان 140
باب(33) غم جي بيان ۾ 141
باب(34) هجر، فراق يا جدائي 144
باب(35) وصال يا ڳانڍاپو 147
باب(36) دوست ۽ دوستي بابت 150
باب(37) بلند همتي، ڪوشش ۽ جدوجهد 153
باب(38) صراط مستقيم يعني سڌي راهہ بابت 155
باب(39) فقر ۽ فقيري 156
باب(40) صدق ۽ صفا يعني سچائي ۽ پاڪيزگي 157
باب(41) ذڪر جي بيان ۾ 158
باب(42) توڪل بابت 160
باب(43) تدبير ڪي چڏڻ 161

باب(44) فنا ۽ بقا بابت 163
باب(45) شوق جي بيان ۾ 164
باب(46) حق جي رضا 164
باب(47) قبض ۽ بسط يعني بندش ۽ ڪشادگي 165
باب(48) روئڻ ۽ زاري بابت 166
باب(49) توبہ جي بيان ۾ 169
باب(50) خوف ۽ اميد 170
باب(51) صبر جن جو سير 171
باب(52) بردباري جي بيان ۾ 173
باب(53) خاموشي بابت 174
باب(54) راز جي حفاظت 175
باب(55) گوشہ نشيني 177
باب(56) نوڙت ۽ عاجزي 178
باب(57) صحبت جي بيان ۾ 179
باب(58) خدمت ڪرڻ بابت 180
باب(59) حُر يعني آزاد ھانھا 181
باب(60) حب الوطني 182
باب(61) شھيدن جو مرتبو 184
باب(62) دنيا بابت بيان 185
باب(63) دنيا جا طالب 188
باب(64) زماني جي گردش 189
باب(65) وقت چوي آئون بادشاھ 192
باب(66) عيش ۽ خوشي 193
باب(67) موسيقي بابت 195
باب(68) نصيب ۽ بد نصيبي 196
باب(69) ڏک ۽ سک 197
باب(70) ظالم ۽ مظلوم 199
باب(71) رياء ۽ ڏيکاء 200
باب(72) رياڪار زاھد 201

باب (73) پيشه ور واعظي 204
باب (74) وڏائي ۽ پاڻ ڀانئڻ 205
باب (75) ڪوڙي دعويٰ بابت 207
باب (76) حسد ۽ حاسد 207
باب (77) غيرن ۽ نا اهلن کان پرهيز ڪرڻ 209
باب (78) اجاين خيالن کي ترڪ ڪرڻ 210
باب (79) قصة الرجال يعني مردن جو ڏڪار 211
باب (80) حرص ۽ هوس بابت 212
باب (81) برن اخلاقن بابت 214
باب (82) غفلت بابت 216
باب (83) بي بقا دنيا ۽ آخرت 217
باب (84) مسڪين ٻانهي تي الله جا احسان 219
باب (85) محبوب ڪريم جي وسيلي سان دعاءِ خير 220

خلاصهٔ اشعار 221
حوالا (References) 233
ڪتابيات (Bibliography) 239